

El gran consens de l

Vull posar fi a la guerra de l'aigua, perquè si no això podria convertir-se en un conflicte molt perillós". Qui així s'expressa és Joan Josep Segarra, secretari de la Fundació Narcís Monturiol, entitat que agrupa els Col·legis Oficials de Catalunya i que organitza la Universitat Tècnica d'Estiu de Catalunya (UNTEC). En el marc d'aquesta universitat, la darrera setmana d'octubre es va fer "El gran debat de l'aigua", en el qual es va presentar el projecte de Pla Hidrològic i el Pla de Regadius de l'estat espanyol. El fòrum va aplegar empresaris, tant industrials com agrícoles, representants de les diverses administracions de l'estat i professors i catedràtics d'universitat. El seu objectiu: debatre al voltant d'un tema tan espinós com la utilització de l'aigua.

El debat es va obrir amb la presentació del Plan Hidrológico Nacional (PHN). Es tracta d'un document que fa una anàlisi dels recursos i necessitats de l'estat pel que fa a l'aigua i n'elabora una radiografia de possibilitats. A aquest pla teòricament s'havia d'aprovar al març del 96, però tal i com van les coses i amb els enfrontaments succeïts, de segur que no s'aprova en aquesta legislatura.

El principal problema és que un 80% de l'aigua a l'estat es destina a usos agrícoles, i la seva regulació és un dels punts més discutits. D'una banda els qui no tenen aigua en demanen als qui en tenen més, aquests al seu torn neguen que els en sobri i reclamen compensacions. Un tema com aquest està tan a flor de pell com ho pot estar la llengua, i per tant ha estat molt fàcil caure en la demagogia des de moltes bandes.

Catalans assedegats. Als Països Catalans el tema de l'aigua ens afecta en gran mesura, ja que excepte la conca de l'Ebre i els seus afluents, la resta de rius no donen l'abast a suportar les necessitats del país. Per això s'ha creat el transvasament d'aigua del Tejo al Xúquer i al Segura, per això existeix el minitransvasament de l'Ebre a la Costa Daurada, i també per això es fleta un vaixell cisterna per saciar la set de Mallor-

Empresaris, administració i universitats convertiren a finals d'octubre Lleida en fòrum pel repartiment de l'aigua. Aquest gran debat pot ser l'inici del final de la guerra més seca.

ca. Totes tres opcions, sobretot la primera, han rebut infinitat de crítiques.

Amb vista al futur, estudis de la Generalitat, no rebutjats pel Govern espanyol, coincideixen a dir que en pocs anys el Principat necessitarà molta aigua, i caldrà anar a buscar-la al Roine, a la Provença. El ministeri de Borrell, però, també estudia la possibilitat de transvasar aigua del Noguera Pallaresa al Llobregal o portar-ne de l'Ebre. De moment, però, tot està parat, l'acord sembla que no arriba i parlar del tema fa saltar infinitat d'espurnes. Per això la Fundació Narcís Monturiol ha volgut promoure aquest debat, a fi d'acostar posicions.

Fòrum estable a Lleida i consens. Els participants al "Gran debat de l'aigua" van cloure les jornades amb una cosa molt clara: cal estalviar aigua, sobretot a l'hora de regar. Com fer-ho? amb sistemes de rec d'alta eficiència, amb la construcció d'embassaments de regulació, amb la modernització dels regadius tradicionals, i amb la reutilització d'aigües residuals. Fins aquí tothom d'acord. El terreny rrelliscós és el dels transvasaments. Els qui necessiten aigua apelen a la solidaritat, els altres apelen a la seva pròpia necessitat i a la manca de contrapartides econòmiques.

Dues són les novetats més importants que poden portar cap a la fi de la guerra de l'aigua, segons Joan Josep Segarra: "consolidar un Fòrum de l'aigua que fos permanent a Lleida; i elaborar un manifest de consens entre tots els agents implicats". El primer objectiu és bàsic i tots els agents hi estan d'acord, sobretot perquè veuen que sense continuïtat no hi haurà pau. L'altre objectiu és una de les obsessions de la Fundació Narcís Monturiol, seguint el seu esperit d'ajuntar empresaris, administració i universitat, volen consensuar un manifest que serveixi per desfer malentesos i enumerar una llista de conclusions de la trobada, acceptades per tots els agents. Cal recordar que actualment no hi ha ni consens en l'avaluació de les xifres de població prevista per al 2012, ni els recursos necessaris ni els que hi haurà. Aquest consens després s'haurà de fer conèixer a l'opinió pública i evitar així les visceralitats incontentibles.

Un dels aspectes que més clars van quedar en el debat és que actualment a l'estat és imprescindible importar productes alimenta-

aigua

ris, ja que amb els que es produeixen no n'hi ha prou. Actualment el dèficit la balança agroalimentària estatal és de 300.000 milions de pessetes. Aquesta situació es dona en gran part per la importància del turisme. "Si per alimentar els turistes hem d'importar productes, qui fa el gran negoci no som nosaltres", recorda Segarra. Per això una de les principals conclusions del debat: augmentar la producció. Com? a través de la transformació del secà en regadiu (cada hectàrea de terreny de regadiu produeix cinc vegades més que les de secà). Cal tenir present que amb els acords del GATT entren molts productes d'arreu i la competitivitat esdevé molt ferotge.

La proposta de consens, però, és més ambiciosa, es tracta de reduir les zones agràries no rendibles i modernitzar els sistemes de rec. D'aquesta manera s'aconsegueix el desenvolupament de les zones rurals, ja que es fomenten els recursos endògens de l'àrea i alhora s'evita la despoblació d'aquestes zones. L'objectiu final: regular l'aigua, o sigui, estar preparats tant per a la sequera com per les riuades.

De fet a l'estat només s'exerceix control sobre un 6% de l'aigua dolça, mentre que a Europa la mitjana és del 34%. A l'estat americà de Califòrnia, gràcies a la regulació estricta de l'aigua s'ha aconseguit que aquesta zona sigui la capdavantera del món en agricultura. Entre altres coses, reguen artificialment els aquífers, on emmagatzemen aigua en anys de pluja i deixen que es filtri per després aprofitar-la.

Una altra de les conclusions importants del debat de Lleida va ser la necessitat d'estalviar aigua. Evitant la despesa innecessària també s'estalvia en adobs i fertilitzants i alhora s'evita també la contaminació de les aigües subterrànies.

Fins ara ha quedat demostrat que augmentar el preu de l'aigua no serveix per res, per tant cal aplicar les noves tecnologies, que

Els transvasaments de l'aigua

Fins ara s'han fet els transvasaments del Tejo-Segura, Ebre-Mallorca i el minitransvasament Ebre-Tarragona. El primer ha estat molt discutit per l'administració autonòmica de Castella-la Manxa, ja que els embassaments recullen l'aigua a la capçalera del Tejo. En canvi el minitransvasament de la riba dreta de l'Ebre cap a la Costa Daurada ha estat molt ben rebut tant per donants com per receptors.

ORIOI MARTÍ

permeten reduir 10.000 m³/ha fins a 4.000 m³/ha. Una altra de les solucions proposades són els minitransvasaments.

Del gran al minitransvasament. La paraula transvasament obre ferides allà on es pronuncia. Entre un pol i l'altre, però, al debat de Lleida va sorgir una solució: el minitransvasament. De moment funciona amb èxit el que serveix aigua de l'Ebre a la Costa Daurada, i segons Joan Josep Segarra, "és un gran model. I alhora es fan inversions a la zona on es recapta l'aigua". La clau és que l'administració que necessita aigua, i amb el suport del govern estatal, faci inversions en el riu on s'ha de recollir l'aigua, per exemple per transformar sèquies de terra en sèquies de formigó, cosa que fa estalviar aigua i evita l'efecte psicològic de la pèrdua d'aigua.

Una altra de les solucions sorgida de les conclusions del debat és el desenvolupament de projectes de potabilització d'aigua. La

I al final, Portugal

La victòria del partit socialista en les darreres eleccions generals portugueses ha alçat tota mena de suspicàcies entre els responsables de redactar el pla hidrològic espanyol. Malgrat l'afinitat ideològica, els socialistes portugueses van fer de la defensa dels seus recursos hídrics una de les bases de la campanya electoral. Portugal ha acusat reiteradament l'estat espanyol de sobreexplotar les conques dels rius compartits: Tejo, Douro, Guadiana i Mino i de no respectar el cabdal ecològic. Les previsions del Pla Hidrològic de Madrid estan fetes sobre un cabal ecològic que representa aproximadament un 5% del total mentre que els portuguesos exigeixen que aquest siga d'un 20%.

Entre els punts que produeixen més discòrdia hi ha la sobreexplotació dels transvasaments del Tejo, punt que afecta directament els Països Catalans mitjançant la línia Tejo-Segura. Diversos col·lectius ecologistes han començat a advertir del perill de la salinització en l'estuari del Tejo a Lisboa i del progressiu deteriorament de la qualitat de l'aigua.

L'altre punt que ha alçat la veu d'alarma entre l'opinió pública portuguesa ha estat la possible realització, a l'estat espanyol, de transvasaments del Douro cap a l'Ebre (encara en projecte molt primerenc) i (ja més concret) cap a la zona

d'Andalusia molt necessitada d'aigua. Un article recentment publicat pel diari lisbonès *O Publico* descrivia així la sensació que produïa una visita a la zona castellana del riu: "Que els espanyols aprofiten fins a l'esgotament les aigües del Douro, no és novetat per a ningú. Però verificar *in loco* la sagnia que comença ja en els primers trams del seu curs provoca sensacions de desolació que ni la més espaordidora de les dades estadístiques aconsegueix de superar". La premsa, i les forces d'esquerra en general, pressionen el govern portuguès per tal que force l'espanyol a redactar un pla hidrològic "ibèric". Expressions utilitzades per polítics o periodistes com "aigües ibèriques" o "rius internacionals" són una crida constant al fet, sovint oblidat a l'oest de la frontera, que

conques han de ser autosuficients (això implica no fer nous transvasaments), no s'han d'augmentar els terrenys de regadiu i, finalment, la Unió europea ha de prendre cartes en un assumpte que afecta més d'un estat membre. El govern espanyol, de moment, no vol ni sentir parlar-ne, d'intervencions europees i l'Europa del nord, més acostumada a preocupar-se per la qualitat de l'aigua que no pas per la seua escassetat, no ha fet gaire cas a les demandes del seu soci més pobre.

Conscients de la seua migrada força, els responsables del nou govern portuguès han moderat el seu missatge. Elisa Ferreira, ministra del medi ambient, proclamava la setmana passada la necessitat "d'allargar el sentit de la negociació a terminis mitjans i llargs". Segons la ministra: "no podem assumir compromisos que condicionen utilitzacions futures d'aigües perquè hem de garantir quantitats d'aigua suficients per a alimentar eventuales futures intervencions, que actualment, encara no coneixem". Pressionada pels periodistes, Ferreira va intentar mantenir la necessitat de la campanya, però va deixar implícit que Portugal haurà de cedir als interessos espanyols perquè no té manera d'intervenir-hi: "Podem, eventualment, admitir la possibilitat d'un transvasament. Si Espanya defineix una estratègia d'aquesta mena, no hi puc interferir, llevat que doncs, afecte la nostra estratègia de desenvolupament. És això el que ha de quedar garantit en un conveni".

Així les coses, poques possibilitats hi ha que les demandes portugueses, malgrat que encara sonen les promeses de la campanya electoral modifiquen l'estratègia dissenyada a Madrid. **Jordi Sebastià**

Els socialistes portuguesos van fer defensa electoral dels recursos hídrics. Portugal ha acusat l'estat espanyol de sobreexplotar les conques compartides.

Generalitat de Catalunya ha estat pionera en aquest camp, amb una política de depuració d'aigües residuals per a regadiu que han donat uns resultats molt positius. El cas d'Israel és paradigmàtic en aquest cas, ja que una política de guerra ha provocat una acceleració de la recerca científica en dessalatge. Qualsevol atemptat els podria deixar sense aigua i abocats al mar com a alternativa.

Les possibilitats del futur. El problema de l'aigua no és patent catalana ni espanyola. El conflicte per la propietat, malentesa, de l'aigua ha estat darrere de molts conflictes arreu del món, enfrontaments que sovint han esclatat amb armes pel mig. Per entendre el problema hem de tenir en compte que el 70% de l'aigua del planeta és salada, i les tres quartes parts del 30% restant estan congelades al pol nord i al sud. El problema de l'aigua pot agreujar-se en un futur pròxim si no s'hi aporten solucions, sobretot a l'estat espanyol on algun cop s'ha arribat a esmentar aquest conflicte com a generador de la destrucció de l'estat de les autonomies.

De moment, però, és important la cimera de Lleida de la Fundació Narcís Monturiol. Pel que fa a l'any que ve, es preveu tornar a fer un

Manifestació contra la llei de transvasament d'aigua del Baix Ebre. Els problemes del Pla Hidrològic podrien posar en perill l'estat de les autonomies.

altre debat, i també jornades en què tècnics i periodistes debatin la millor manera d'explicar els problemes d'un bé tan escàs com l'aigua. a l'opinió pública. El primer pas positiu han estat aquestes jornades a Lleida en què els diversos agents implicats s'han trobat per discutir, han tret unes conclusions i tot plegat pot ser l'inici d'un consens que refredi la perillosa i visceral guerra de l'aigua. **Oriol Cortacans**

CAVAS HILL

Gran Toc Hill.

Gran Reserva.

Imponent. Majestuós.

Solemne.

Amb cos. Elegant.

Harmoniós.

De bona fusta.

Roure.

